

SELÇUK DEMİRELİN “BİRDENBİRE İSTANBUL”U

♦ ♦ ♦

Selçuk Demirel'in çizimleri ve Ece Ayhan'dan Sait Faik'e, Can Yücel'den Orhan Pamuk'a, İstanbul'u satırlara döken nice ünlü şair ve yazarın eserlerinden kesitler...

Bu muhteşem buluşmanın sonucu olarak Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkan "Birdenbire İstanbul", bu güzel kente adanmış eşsiz bir çalışma olmuş ve gerçek bir görsel ve edebi şölen yaratmış.

Galata, Pera, Boğaziçi ve İstanbul dendiğinde akla gelen daha nice güzel yer... Karşı yakaya kavuşma telaşıyla ilerleyen Boğaz vapuru, tezgâhlarda adeta yüzmeye devam eden taptaze balıklar, kimi meraklı kimi miskin sokak kedileri... İşte bunların hepsi usta çizer Selçuk Demirel'in yeni kitabında yan yana gelmiş ve bu şenliğe tarih boyunca İstanbul'u anlatan ünlü yazar ve şairler, eserleriyle katılmış. Böylelikle ortaya şiir kent İstanbul'a adanmış çok özel bir eser; "Birdenbire İstanbul" çıkmış.

Uzun yıllardır Paris'te yaşayan ve üreten Selçuk Demirel, bu şölenin ortaya çıkışının arkasındaki özlem duygusunu şu sözlerle anlatıyor: "İstanbul'da 'İstanbulluyum' diyecek kadar uzun bir süre yaşamadım. Her seferinde biraz daha fazla kalmak isteğiyle gelip gittim. Bu yüzden bir kentte yaşarken ister istemez içine düştüğümüz kanıksamak, bir kente alışmak -buna körleşmek diyebiliriz- İstanbul'la benim aramda söz konusu olmadı. İstanbul'a her gelişim bir sevgiliyle buluşmanın sevincidir. Bu yüzden de İstanbul'da geçirdiğim zamanların benim için ayrı bir önemi vardır. Ayrılırken de 'Kim bilir bir daha ne zaman buluşabiliriz sevgili' diye düşündüğüm bir kent İstanbul. İs-tan-bul'u hecelelemek bile sihirli bir kelimeyi tekrarlamak gibi bir şey! Bu kitaptaki resimlerin hepsini İstanbul'un çok uzağında, Paris'te çizdim boyadım. Bu yüzden sevgi ve hasret dolu resimlerdir."

Mart ayında Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkan "Birdenbire İstanbul"un oluşum sürecini, Selçuk Demirel'den dinledik...

"Birdenbire İstanbul" kitabınızda yıllar içinde yaptığınız İstanbul çizimleri ile İstanbul tutkunu şair ve yazarlardan şiir ve pasajları buluşturuyorsunuz. Sıra dışı bir çalışma... Bu fikrin nasıl doğduğunu ve geliştiğini öğrenebilir miyiz? Ve neden İstanbul?

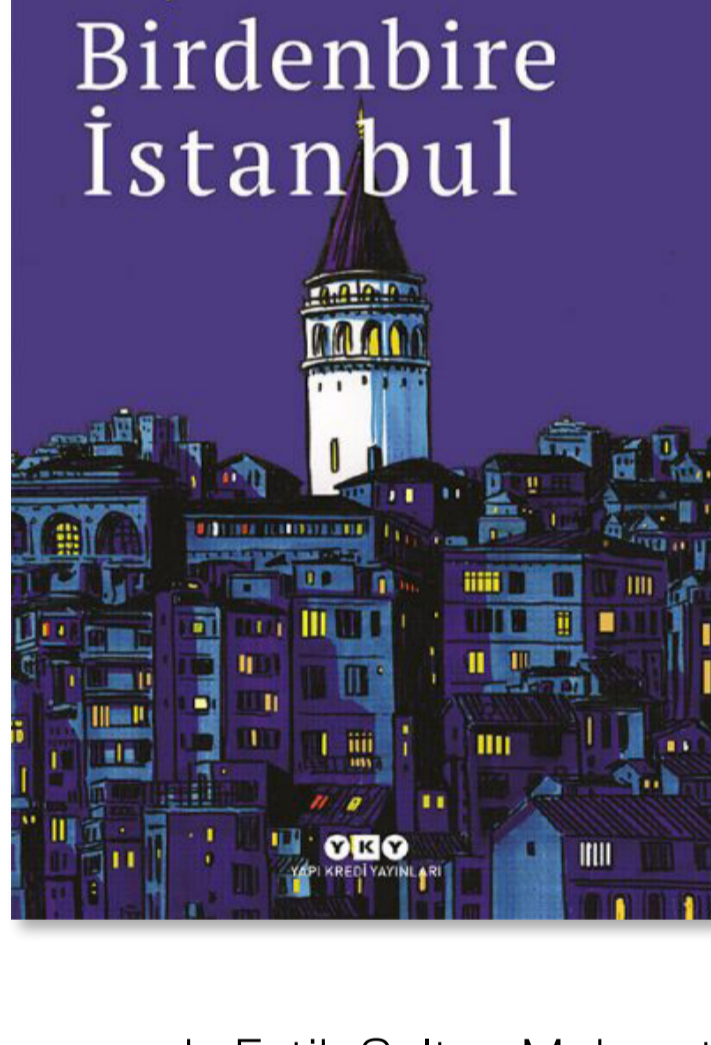
"Birdenbire İstanbul" kitabındaki resimler yılların birikimi, değişik nedenlerle yapılmış çizimler. Bu resimleri bir kitapta toplama fikri ise 3-4 yıldır kafamda dolanıp duruyordu. Bir desen albümünden çok bir İstanbul kitabıydı düşündüğüm. Mutlaka daha önce yazılmış metinlerle buluşmalıydı bu resimler. Metnin ve resmin birlikteliğinden bir kitapta düşlediğim.

2020 yılının yaz ayları, İstanbul üzerine (kütüphanemdeki kitaplarla sınırlı) kitapları okumakla geçti. İlhan Berk'in "Pera" ve "Galata" kitapları benim için önemli rehber kitaplar oldu. Farklı kaynaklara ulaşmak için Murat Belge'nin "İstanbul Rehberi" için de benzer bir şeyi söyleyebilirim. İstanbul'dan geçmiş Fransız yazarlar Nerval, Theophile, Hans Christian Andersen, Gautier, Flaubert'in İstanbul izlenimleri, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "5 Şehir" kitabındaki "İstanbul", İstanbul'u başka türlü tanımama çok yardımcı oldu. Başta Orhan Veli olmak üzere İstanbul tutkunu şairlerimizi ve yazarlarımızı da eklemeliyim bu okuma listesine. Edip Cansever, Turgut Uyar, Oktay Rifat, Bedri Rahmi, Abidin Dino, Refik Durbaş, Can Yücel, Demir Özlü, Melih Cevdet Anday, Metin Eloğlu, Fikret Adil, Evliya Çelebi, Sabahattin Ali, Ülkü Tamer, Cevat Çapan, Selçuk Altun, Seyhan Erözçelik, Orhan Pamuk, Gündüz Vassaf, Nazım Hikmet, Salah Bırsel, Özdemir Asaf... Kitabın adını yine başka bir büyük şairimiz Ece Ayhan'ın bir şiirinde buldum. "... yahu İstanbul bu; yahu neden birdenbire İstanbul bu..."

İstanbul hakkında yazılı eserleri tarayarak seçiyi oluştururken sizi en çok heyecanlandıran, kitapta yer alan edebiyatçılarla desenleriniz arasındaki sohbetin en çok koyulaştığı buluşmalar hangileri oldu?

Sanırım bütün bu okuduklarım heyecan vericiydi. Bu okumalardaki en büyük keşfin sanırım Sait Faik'in 17 yaşındayken gittiği (1923) Grenoble şehrinden İstanbul'a özlem dolu kısa metniydi, diyebilirim. Bu metni kitabımın girişine bir önsöz, ya da sunum yazısı gibi aldım. "Bir Başka İstanbul" yazısı bir şehir uzaktan nasıl bu kadar özlenebilirin yazısı olmuş. "Gözüm yaşardı, o zaman anladım ki hayallerimizin İstanbul'u hakikisinden daha çok güzeldir." Biraz da benim durumumu özetliyor. İstanbul'u uzaktan düşünmek, özmek, hayal etmek...

Çizimlerde Galata ve Tarihi Yarımada'nın özel bir ağırlığı var. Bunun nedeni bu bölgelerin İstanbul'un sembol yapılarını barındırmaması mı sadece; yoksa arkasında farklı kişisel öyküler var mı?

Tarihî dokusu ve konumu dolayısıyla Galata Kulesi'nin de bulunduğu bu tarihî bölge hem İstanbullular için hem de İstanbul'a gezmeye gelen yerli-yabancı turistler için de büyük bir ilgi odağı olmuştur. Vaktiyle Cenovalı tüccarların yaşadığı bu bölgede Cenovalılar İstanbul'un fethi

sırasında Fatih Sultan Mehmet'le yapılan bir anlaşmayla "tarafsızlık" statüsü ediniyorlar. Galatalı Cenovalılar kuşatmayı Tepebaşı'ndan maç seyrederek gibi seyrediyorlar. Geceleri ise Haliç'e inerek hem Osmanlı'yla hem de Bizans'ı korumak için gelen Venediklilerle ticareti sürdürmüşler.

Galata Kulesi bildiğim kadarı ile (1348) Cenovalı tüccarlar tarafından inşa edilmiştir. Uzun bir süre "Pera" olarak adlandırılan bu bölge, İstanbul'un en "Avrupalı" bölgesidir. İstanbul'da geçen romanlarda da önemini korumuştur. Orhan Pamuk'un "Kara Kitap"ı, İhsan Oktay Anar'ın "Suskunlar" romanı vb...

Edebiyatla farklı türde buluşmalarınız var. Resimlediğiniz kitaplar, farklı edebiyatçıların yazıları ile sizin çizgilerinizin eşzamanlı ilerlediği çalışmalar, kendi desenlerinize eşlik eden metinleriniz... Bir sanatçı olarak hangisi sizi daha çok mutlu ediyor?

Çizgilerimde hiçbir zaman yazı ve söz kullanmadım ama resimlerime yazıların eşlik etmesini memnuniyetle karşılıyorum. Çizgilerime bir bilmece, bulmaca gibi bakılmasından da yana değilim. Bakanda değişik duygular, farklı heyecanlar yaratmak isterim. Bir resmin genel etkisini ya da dinlemekte olduğumuz bir müzik gibi... Bunu başarmak her zaman mümkün olmuyor.

Oturup bir metni resimlemeye çalıştığımda aldığım sonuç hiçbir zaman istediğim gibi olmadı. Bu yüzden "Önce resim vardı"dan yola çıkarak resimlerim için metinler yazdım. Bunu ilk çocuk kitaplarımda denedim. Daha sonra John Berger'le birlikte dört kitap gerçekleştirdik. Her seferinde resimler daha önce yapılmıştı. "Birdenbire İstanbul"da ya da "Saat Kaç" kitaplarımda olduğu gibi... "Kıyıda Tek Başına" kitabımda 60'a yakın resim yapmıştım. Bu resimlerin bir devamlılığı ya da bir kitap olma iddiası da yoktu. Resimlerin yapılış sırasını değiştirdim. Bir sinema-film montajı yapar gibi resimleri yan yana koyarak bir öykü düşünmeye başladım. Daha önce bir başka yazarla yapmayı düşündüğüm işi kendim yapmaya karar verdim. Cevat Çapan kitapla ilgili olarak "Bana yeniden şiir yazma hevesi verdin" demişti.

ULUSLARARASI SANATÇI

Selçuk Demirel 18 Mayıs 1954'te Artvin'de doğdu. İlk çizimlerini Ankara'da lise öğrencisiyken yayımladı (1973). Daha sonra mimarlık öğrenimine devam ederken, Mimarlık dergisi başta olmak üzere dönemin önemli dergi ve gazetelerinde desenlerini yayınlamayı

sürdürdü. 1978'de Paris'e gitti ve yerleşti. Çalışmalarını Paris'ten sürdüren Selçuk Demirel Cumhuriyet, Yeni Yüzyıl, Kitap-lık, P, Artimento (Türkiye); Le Monde, Le Monde Diplomatique, Le Nouvel Observateur (Fransa); The Washington Post, The New York Times, The Wall Street Journal, The American Prospect, The Boston Globe, The Chicago Tribune, LegalAffairs (ABD); Far Eastern Economic Review (Hong Kong) vb. birçok önemli dergi ve gazetelerde desenlerini yayımladı. Çalışmaları kitap illüstrasyonlarından dergi ve kitap kapaklarına, desen albümlerinden çocuk kitaplarına, kartpostaldan afişe dek çeşitlilik gösteren sanatçı, Türkiye'de, birçok Avrupa ülkesinde ve Japonya'da kitaplarını yayımladı, kişisel sergiler açtı.